

Јеленска дивљач у Србији – тренутно стање и перспективе

Колика је бројност јеленске дивљачи у Србији? Са каквом проблематиком се сусрећу ловни радници који овом дивљачи газдују, шта је утицало на опадање бројности јелена у Србији? Какви су потенцијали и шта се може учинити да поменута дивљач у већем броју испуни српска ловишта, истраживао је проф. др Драган гачић и ево до каквих резултата је дошао.

Јеленска дивљач се оправдано сврстава у наше биолошки и економски вредније врсте крупне дивљачи, заједно са срном и дивљом свињом. Садашња бројност јеленске дивљачи у Србији највећа је у шумским ловиштима Војводине, нарочито у ограђеним ловиштима и ограђеним деловима ловишта којима газдује ЈП „Војводинашуме“ (подручје Горњег Подунавља, Делиблатске пешчаре, Босутских и Посавских шума). По званичним и најновијим подацима, процењено бројно стање јеленске дивљачи у Војводини износи

4.337 јединки у пролеће 2015. године, што чини 78,5 одсто од укупне у Србији.

Непожељне комшије

Ако се има у виду да је степен шумовитости један од важних чинилаца погодности ловишта за јеленску дивљач, то говори у прилог закључку да бројно стање јеленске дивљачи у шумским ловиштима централне Србије може бити знатно веће. Наиме, степен шумовитости Војводине износи око 7,1 одсто, односно шуме

и шумско земљиште заузимају око 150.000 хектара, што је четири пута мање од степена шумовитости централне Србије.

Јеленска дивљач се још увек сматра непожељном у већем делу централне Србије, углавном због штета које може причинити у шумарству и пољопривреди, тако да локално становништво и пољопривредна и шумарска струка немају позитиван однос према тој врсти дивљачи. Такође, велики број јеленске дивљачи у централној Србији готово сваке године

настрада од ловаца и криволоваца. То најбоље илуструје чланак објављен у часопису „Ловачке новине“ (бр. 22 из 1983. године), где се наводи да су у заплањском селу Великом Крчимиру сељаци помоћу паса натерали јелена у село, а затим су га моткама убили.

Од 2005. до 2015. године, по подацима из статистичких билтена, регистровани годишњи улов јеленске дивљачи у централној Србији кретао се у симболичном распону од 16 до 85 јединки, а у шумским ловиштима Војводине од 393 до 968. У истом периоду, процењено пролећно бројно стање јеленске дивљачи у централној Србији повећано је за 248 јединки, или 26,5 одсто (937 јединки у 2005, односно 1.185 јединки у 2015), док се у Војводини кретало у распону од 2.882 до 4.337 је-

динки. Степен коришћења популација јеленске дивљачи у односу на процењено пролећно бројно стање у централној Србији износи од 1,7 до 8,9 одсто, а у Војводини од 13,6 до 22,3 процента. Према томе, бројно стање и годишњи улов јеленске дивљачи у Србији знатно су мањи у поређењу са стањем и коришћењем јеленске дивљачи у земљама у окружењу (табела 1).

Неконтролисани лов

У прошлости, многе природне популације јеленске дивљачи потпуно су истребљене у шумским комплексима централне Србије, углавном претераним и неконтролисаним ловом, као и због конкуренције с домаћом стоком, и уништава-

ња или погоршавања станишта. Важно је нагласити да јеленска дивљач није очувана иако су донете бројне наредбе и законске одредбе о потпуној забрани лова на већем простору станишта (Наредба из 1840, Уредба о лову из 1853, Закон о лову из 1898), али нису предузимане и друге одговарајуће мере за уклањање (или редукацију на задовољавајући ниво) главних узрока истребљења јеленске дивљачи.

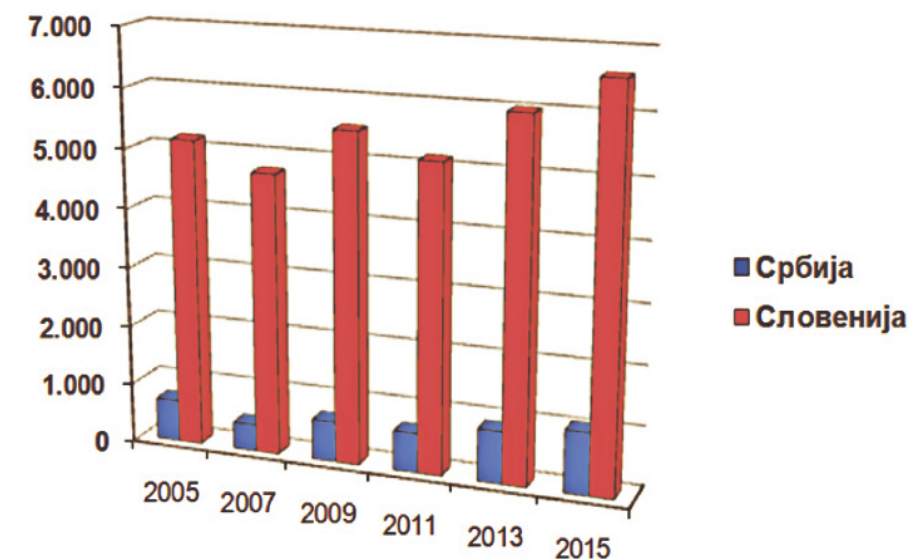
Неискоришћени потенцијали

Слично као у централној Србији, јеленску дивљач су неконтролисаним ловом у потпуности истребили са садашње територије Словеније (око 1880. године), због чега је поново насељавана на неколико локалитета током 1888–1899. године, а

Табела 1. Бројно стање и улов јеленске дивљачи у земљама у окружењу (извор података: Apollonio et al., 2010; Burbaité, Csányi, 2010; Deinet et al., 2013)

Земља	Процењена бројност	Регистровани улов	Година
Аустрија	190.000	51.980	2005.
Немачка	165.000	58.590	2006.
Мађарска	74.000	36.670	2005.
Италија	49.200	7.320	2006.
Словачка	39.700	14.030	2005.
Румунија	36.100	нема података	2006.
Чешка	25.000	19.520	2005.
Бугарска	16.240	нема података	2002.
Словенија	14.000	4.500	2005.
Хрватска	9.600	нема података	2005.

Дијаграм 1. Преглед укупног излучења (улов + регистровани губици) јеленске дивљачи у ловиштима Србије и Словеније (период 2005–2015)

касније се јеленска дивљач сама појавила у шумама на граници Словеније с Мађарском и Италијом. То је утицало на то да су многи шумски комплекси Словеније сада стално насељени јеленском дивљачи, а њено бројно стање је на високом и завидном нивоу, као и укупно годишње излучење (дијаграм 1).

Напред изнети подаци, без сумње, показују да су бројно стање и улов јеленске дивљачи у централној Србији знатно испод могућности природних потенцијала шума, које заузимају више од два милиона хектара, или 37,6 одсто од укупне површине, углавном очуване чисте и мешовите шуме лишћара (буква, цер,

сладун, китњак, граб и багрем), и представљају погодна станишта за опстанак и гајење јеленске дивљачи.

Очување и унапређење популација јеленске дивљачи треба да чине окосницу будуће стратегије развоја ловства у нашој земљи и одрживог коришћења природних ресурса, као и очувања укупне биолошке разноврсности Србије. У том циљу, покренут је велики научноистраживачки пројекат о јеленској дивљачи, који финансира Управа за шуме при Министарству пољопривреде и заштите животне средине (из буџетског фонда за развој ловства), а подржавају реномирана компанија „Swarovski optik“, Ловачки савез Србије и Ловачки савез централне Србије.

Неформални назив наведеног пројекта је SRBREDDEER, а детаљне информације о садржају и циљевима пројекта и оствареним резултатима доступне су на веб-сајту пројекта (<http://www.srbreddeer.sfb.bg.ac.rs>).

Др Драган Гачић, ванр. проф.
Универзитет у Београду
Шумарски факултет
Фото: Ј. Пап

